

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Spaar Uw volk, o Heere, en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid.

Joël 2 : 17b.

De profeet Joël beschrijft in dit hoofdstuk een ramp, die waarschijnlijk in de nabije toekomst plaats zal hebben, namelijk een vreselijke sprinkhanenplaag, die de Heere over Zijn volk zal doen komen, omdat Zijn volk, Zijn bondsvolk Hem heeft verlaten. Eerst ziet de profeet, hoe een sprinkhanenzwerm zich stort over het platteland. Alles wordt kaalgevreten, de wijnstok wordt tot een verwoesting gesteld, de vijgeboom tot schuim, het koren verwoest en de most verdroogd. Maar na zo het platteland te hebben geteisterd beschrijft de profeet in beeldrijke taal hoe daarna de stad, Jeruzalem, tot terrein van de ramp dreigt te worden. Het ongedierte zag het land vóór zich als een lusthof, als een paradijs, maar áchter zich als een woeste wildernis. En nu gaat dit sprinkhanenleger zich werpen op de heilige stad. Het gaat de muren beklimmen, het zal zich laten gelden in de huizen van Jeruzalem, het zal de tempel naderen en dan - dan is de ramp niet meer te overzien. Want dat zou een bewijs zijn, dat de Heere Jeruzalem verlaten heeft, de enige stad ter wereld, waar Hij wonen wil. Dan betekent dit ook, dat de Messias niet zal komen.

Er is nu echter nog één middel!

Het zou kunnen zijn, dat de Heere nog gehoor wil geven aan een zich verootmoedigend, biddend volk. Daarom roept Joël het volk samen tot een gebedsdag. De priesters des Heeren moeten *wenen*, en, staande tussen het voorhuis en het altaar, smeken: "Spaar Uw volk, o Heere, en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid". Misschien zal de Heere nog verhoren om Zijns Naams wil. Wij zien in onze dagen de Kerk bedreigd. Meer dan ooit wellicht. Van buiten af, maar vooral van binnen uit. De vervlakking is ontstellend. De verwereldlijking verbijsterend. Ook in ons eigen kerkelijk leven nemen de spanningen beklemmende vormen aan. Op de kerkelijke vergaderingen weet men niet meer, hoe eruit te komen. Hoe moet het toch? Waar gaan we toch heen als kerk, ook als christelijke gereformeerde kerken. Wanneer de Kerk zou ondergaan, dan betekent dat het einde der wereld.

Toch geeft de Heere ons deze dag nog. Waar-toe? Opdat wij ons zouden bekeren. Opdat we ons zouden verootmoedigen. Opdat wij zouden wenen. Opdat we zouden bidden. Opdat we wenend zouden bidden en biddend zouden wenen. Tussen het voorhuis en het altaar, met het aangezicht gewend naar het altaar, het brandoffer-altaar.

Opdat we wenend en biddend zouden opzien naar de verhoogde Christus, gezeten aan Gods rechterhand, luisterend naar het gebed van de gezegende Hogepriester, Die ook vandaag bidt voor Zijn volk: "Spaar Uw volk, o Heere, en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid!" En om uit die voorbede troost te putten en moed te scheppen, en verder te gaan, doende wat God ons te doen geeft, strijdend in de geestelijke wapenrusting. Want er is geen gebed van Christus, dat niet

wordt verhoord. Duidelijker dan Joël mogen wij het weten, dat zelfs de poorten der hel de gemeente van Christus niet zullen overweldigen. Al moge dan in de dagen van de antichrist zelfs het instituut van de kerk van de aarde zijn weggedaan: de erfenis des Heeren zal niet worden overgegeven tot een smaadheid. Want Christus bidt, pleitend op Zijn volbracht werk. Zijn we niet alleen koude klagers? Werden we al wenende bidders tussen het voorhuis en het altaar? Dan mogen we, ondanks alles, gegronde hoop koesteren. Maar dan ook alleen!

ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

We werden deze keer verblijd met de opgaven van 9 nieuwe abonnees en ontvingen f 192,50 aan giften, waarvan één van f 100,- en één van f 50,- als nagift voor de ontmoetingsdag van twee zusters die tot hun spijt niet konden komen.

Voor dit alles hartelijk dank. We ontvingen de laatste tijd verschillende bladen terug met de opschriften "verhuisd", "vertrokken" of "onbekend". Het waren de bladen bestemd voor J. Kaper "de Zeven Akkers" Guido Gezeldeaan 235, 3842 XK Harderwijk, F. van der Velden, Burg. Frieswijkweg 21 a, 8085 RA Doornspijk, A. Verhoef, Almerelaan 7, 8321 JA Urk en A. van Pijkeren-van Dijk, Baan 52, 8271 BG IJsselmuiden.

Wie kan ons aan de juiste adressen helpen? Bij voorbaat dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Crêche in Kampen.** We kregen al een reactie op de mededeling in het vorige nummer dat er volgend jaar D.V. in Kampen tijdens de ontmoetingsdag een crêche zal zijn voor kleine kinderen. Een paar zusjes uit het noordoosten van het land schreven me dat ze graag op de kinderen willen passen. Ze zijn allebei op de Havo. Hartelijk dank voor jullie briefje. We hopen te zijner tijd op jullie hulp te mogen rekenen!

2. **Themadag Nadere Reformatie.** D.V. wordt er zaterdag 12 oktober a.s. een themadag Nadere Reformatie gehouden, uitgaande van de stichting Studie der Nadere Reformatie. De themadag zal staan in het teken van de negentiende eeuw. De dag is gratis toegankelijk en wordt gehouden in gebouw "Het trefpunt", Boezemweg 180 te Rotterdam, gelegen nabij het metrostation Oostplein. De dag begint om 9.30 uur. Sprekers zullen zijn Dr. P.L. Schram, Ds. W. van Gorsel, Dr. T. Bienen, Drs. C.H.W. van den Berg, H. Imminkhuizen en Drs. H. Florijn. Daarna volgt een forumdiscussie met de referenten o.l.v. van Drs. W.J. op 't Hof.

3. **Toogdag GBS.** De Gereformeerde Bijbel Stichting hoopt D.V. zaterdag 19 oktober a.s. haar 20e toogdag te houden en wel in de Rehobothkerk van de Gereformeerde Gemeente te Barneveld, Nairicstraat. De dag begint op 10.30 en eindigt om 15.30 uur. Sprekers zullen zijn de predikanten F. Mallan, S. de Jong, A. van Heteren, L. Blok, J. van der Haar en E. du Marchie van Voorthuysen. Er zijn boekentafels met alle GBS-uitgaven, terwijl ook bijbels en boeken in andere talen beschikbaar zullen zijn, evenals het Boek der Psalmen in grote letter voor slechtzienden.

4. **Ds. H.C. Van der Ent.** Tenslotte nog iets over ons aller vriend en trouwe medewerker, die door ziekte en operatie en de nodige rust daarna voor een poos uitgeschakeld is geweest. We hoorden van hem (het is nu vrijdag 27 september) dat hij al weer een huwelijk heeft bevestigd en dat hij aanstaande zondag weer tweemaal hoopt te preken, al is het mogelijk wat korter dan gewoonlijk. We verheugen ons over deze vooruitgang. Het arbeiden in Gods koninkrijk heeft de liefde van het hart van onze vriend en we hopen van harte dat hij nog lange tijd zijn arbeid als dienaar van het Woord mag verrichten. Het is Israëls God Die krachten geeft. Het is Ds. Van der Ent nog niet mogelijk om nu al de arbeid voor ons blad te vervolgen, maar het ligt wel in zijn voornemen om te zijner tijd weer artikelen voor ons blad te leveren. Het doet ons goed dat te kunnen mededelen.

B.

Ds. H. van Leeuwen jubileert D.V.

Het is op 16 oktober a.s. 45 jaar geleden, dat onze trouwe medewerker aan Bewaar het Pand in het huwelijk trad en op 27 oktober a.s. 45 jaar geleden dat hij in het ambt van Denaar des Woords werd bevestigd. Het is de bedoeling dat Ds. en Mevr. Van Leeuwen dat in besloten kring vieren. Maar er wordt toch wel enige ruchtbaarheid aan gegeven, zoals blijkt uit de advertentie in dit nummer. Daarom willen we hier even aandacht schenken aan dit dubbele jubileum. Het is stellig een groot voorrecht wanneer de Heere roept om te arbeiden in Zijn Koninkrijk en gelegenheid geeft zo veel jaren het evangelie van vrije genade te verkondigen en wanneer de Heere ook in al die jaren de huwelijksband in stand houdt. Ds. en Mevr. Van Leeuwen hebben samen een groot gezin gekregen. Ze hebben hun zorgen en hun verdriet gehad. Tot tweemaal toe moesten ze een pand dat de Heere hen toebetrouwd had weer aan Hem teruggeven. Eerst een klein kind en later een volwassen zoon, die na jaren van lijden in de eeuwige rust inging. En ze hebben nog kinderen die aan dezelfde spierziekte lijden. Maar daartegenover staan toch wel grote weldadigheden, waardoor ze samen stof hebben gekregen om te getuigen: tot hiertoe heeft de HEERE ons geholpen. En: Wie ben ik en wat is mijn huis. De Heere getuigt in Zijn Woord: vergeet nooit een van Zijn weldadigheden, vergeet ze niet, het is God Die ze u bewees. We willen Ds. Van Leeuwen en zijn echtgenote met hun kinderen van harte feliciteren namens alle commissie-leden en alle vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand en het is onze hartelijk wens dat de Heere het in de avond van het leven naar ziel en lichaam wel maakt. En ook, dat de Heere hen als het Hem behaagt nog wat moge sparen en onze vriend en broeder in staat stelt om nog wat te blijven arbeiden, ook voor ons blad, waarvan hij al vanaf de oprichting deel uitmaakt van de commissie van redactie. Dat we vele artikelen van hem gekregen hebben behoeven we niet te vertellen. Onze lezers weten dat en we hebben telkens weer gehoord, dat zijn artikelen zeer op prijs werden en worden gesteld. Hier laten we nog wat zakelijke gegevens

volgen. Ds. Van Leeuwen is geboren op 10 mei 1906 te 's-Gravenhage. Daar was hij vele jaren werkzaam op een handelskantoor. Later ging hij studeren aan onze theologische hogeschool te Apeldoorn. Op 3 juli 1940 werd hij beroepbaar gesteld. Hij nam een beroep aan naar Ermelo en werd bevestigd door Prof. L.H. van der Meiden. Na Ermelo volgden Tholen, Delft, Zaamslag, Arnhem, Rotterdam - west, Urk en Elburg. Op 4 juni 1979 ging hij met emeritaat. Hij vestigde zich ter woon in Driebergen. Regelmatig dient hij des zondags nog verschillende gemeenten. Liefst blijft hij een beetje in de omtrek in verband met zijn gezondheidstoestand. In het kerkelijk leven heeft Ds. Van Leeuwen zijn plaats ingenomen. Hij werd afgevaardigd naar Particuliere Synodes en ook naar een Generale Synode. Hij schreef verschillende prediken en leverde ook artikelen voor kerkelijke bladen.

Verder had hij zitting in allerlei besturen. Ook nu nog maakt hij deel uit van het bestuur van de Gereformeerde Bijbelstichting. Voor onze lezers is hij het meest bekend door zijn artikelen in ons blad. En velen in het land kunnen zich zijn Schriftuurlijk-bevindelijke prediking herinneren.

De arbeid van Ds. Van Leeuwen is tot zegen van zondaren geweest en tot verheerlijking van Gods Naam. Daarvan komt de Heere alleen de eer toe.

B.

Uitzicht in uitzichtloze omstandigheden 2.

Jeremia mag in de uitzichtloosheid van het bestaan in Babels ballingschap voor Israël een heerlijk uitzicht profeteren. De Heere zal een overblijfsel der verkiezing doen terugkeren. Van hen wordt gezegd in onze tekst Jer. 31 : 9a: "ZIJ ZULLEN KOMEN". Hoe ver een mens ook van God is afgedwaald, de Heere weet ze te vinden. Ze zullen uit het land van het Noorden aangebracht worden, maar ook vergaderd worden van de zijde der aarde. Voor de Heere is geen ding onmogelijk.

Let er echter wel op: Zij zullen komen. Er staat dus niet: zij *mogen* komen.

Van vele kansels klinkt zulk een boodschap. Christus heeft de weg gebaad.

Een algemene verzoening is teweeggebracht. Nu mag je komen. Neen, ook staat er niet: Zij *kunnen* komen. Men stelt dan dat je je hart voor de Heere moet openstellen. Als dan de mens het zijne doet dan zorgt de Heere wel voor de aanvulling.

Achter het "ZIJ ZULLEN KOMEN" horen wij de woorden van de Heere: "Al wat Mij de Vader gegeven heeft, zal tot Mij komen". Het is Zijn: "Ik wil en . . . zij zullen."

Het is de Heere, Die zondaren doet komen. Nu is het gevaar anderzijds niet denkbeeldig dat mensen deze waarheid misbruiken. Zij gaan zich dan verschuilen achter het feit dat de Heere het moet doen. Zij vragen er wel om, maar meer kunnen ze ook niet doen. Zo handhaven ze zichzelf en zo rechtvaardigen zij zichzelf ten diepste.

Laten we bedenken: De Heere komt met de eis voorop. Hij zegt: Komt tot Mij. Nooit zal een mens zich kunnen verschuilen achter z'n onmacht. Die onmacht is een *schuldige* onmacht. Met alle recht mag de Heere van u eisen: "Bekeert u tot Mij", "neigt uw oor en komt tot Mij, hoort en uw ziel zal leven".

Denk erom: de Heere zal eenmaal reken-schap vragen aangaande deze eis en roep-stem.

Voor hen, die vastlopen met deze eis en hun onmacht, te moeten en niet te kunnen, wordt het zulk een wonder van genade dat Christus van eeuwigheid reeds sprak: "Ik kom, o Heere, om Uw wil te doen". Hij is gekomen. God is geopenbaard in het vlees. Hij is gekomen om met Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid alles te volbrengen. Om Christus' wil ligt het daarom vast: Zij zullen komen.

Zij blijven niet waar ze waren. In het land der ballingschap kunnen ze het niet langer uithouden. Het oude leven van de zonde wordt verlaten. We gaan vluchten uit de stad Verderf.

Zij zullen komen met *geween*. "Over hunne

zonden", zo zeggen de Kanttekenaars.

Er is veel geweest, dat alleen maar een uiterlijke zaak is. Het gaat hier om geweest, dat voortkomt uit de overtuiging gezondigd te hebben tegen een heilig, een rechtvaardig, maar ook een goeddoend God. Tranen over ons verzondigd leven, ons boze hart en verdorven vlees. We hebben het doel gemist. Tranen naar God omdat Hij van ons niet ontving waar Hij recht op had en . . . wat Hij zo waardig is. Daar raakt ons hart onderbroken.

Zij zullen komen met *geween*. Dit is duidelijk een schriftuurlijk kenmerk. Die bittere tranen zijn tevens ook zoete tranen omdat ze vrucht zijn van de uitgestorte liefde in het hart. Al gaat het niet buiten die tranen om, toch zijn die tranen geen grond voor de zaligheid! Het geweest kan de schuld niet wegnemen. Daarom verbindt de Heere aan het "Zij zullen komen met *geween*" de woorden: "En met smekingen zal Ik hen voeren". God Zelf gaat hen voeren, of, zoals dit werkwoord ook vertaald kan worden, leiden, dragen, brengen. Een volk dat de weg niet weet, niet weet hoe ze ooit God terugkrijgen, wordt geleid. De Heere draagt ze, Hij brengt ze waar ze zelf niet komen kunnen.

Met smekingen. Biddingen om genade, zo noemen de Kanttekenaars het. "Gena, o God, gena, hoor mijn gebed", zo horen we de psalmdichter uitroepen. Zo gaat de Heere hen voeren. Zo gaat de Heere plaats maken voor het wonder van genade. Genade door Christus' zoenbloed. Genade voor des doodschuldigen. Wanneer die genade verheerlijkt wordt in het leven van zulk een zondaar, wordt de vrede gesmaakt, die alle verstand te boven gaat. Vrede door het bloed des kruises. Die genade in Christus mag gepredikt worden. Van die genade sprak de Heere tot Paulus: "Mijn genade is u genoeg". Daarmee kon hij leven en sterven. Ook na ontvangen genade is de weg van Gods volk getekend in: "zij zullen komen met *geween* en met smekingen zal Ik hen voeren". Zij gaan het beeld vertonen van Christus, zij gaan Zijn voetstappen drukken. Van die vernederde Christus lezen we immers in Hebr. 5 : 7 van gebeden en smekingen, ja, van sterke roeping en . . . tranen. Maar geheiligd zijnde is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden! Buiten Christus wordt het omkomen voor eeuwig. Komen op de plaats waar eeuwig een geweest is en knersing der tanden. In Christus wordt het een komen met *geween*, maar de tranen van dat volk worden door Hem van de ogen gewist, hier reeds bij tijden en ogenblikken, straks voor eeuwig. Dan geldt het ten volle: "Gij hebt mijn weeklacht en geschrei, veranderd in een blijde rei".

Ds. Van de Weerd.

Uit het land van de Bijbel 45.

C. HET BEDRIJFSLEVEN.

IIIb. Het handelsleven (vervolg).

Zoals u, waarde lezer(es), hier op dit kleine afbeeldingkje ziet, zijn dat de "denarius" en de "stater".

De "denarius" was een zilvere munt uit de regeringsjaren van keizer Tiberius, de zoon van keizer Augustus. Op de voorzijde draagt zij de beeltenis van Tiberius, terwijl de achterzijde van deze munt een vrouwenfiguur, met een speer in de ene hand en een olijftak in de andere hand.

De "Denarius".

Zoals we reeds opmerkten in het vorige artikel, was deze "denarius" de "penning" ter waarde van 40 cent. We willen hier nog even herinneren aan het feit, toen de Farizeën, vergezeld van de Herodianen met een strikvraag tot Jezus kwamen met de vraag: "Is het geoorloofd de keizer schatting te geven of

niet?" en waarop Christus hen antwoordde: "Gij geveinsden, wat verzoekt gij Mij? Toont Mij de schattingpenning". En zij brachten Hem een penning. En Hij zeide tot hen: wiens is dit beeld en het opschrift? Zij zeiden tot Hem: des keizers. Toen zeide Hij tot hen: geeft dan de keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. Zo lezen wij in Mattheüs 22 vs. 17-21.

En nu iets over de "stater", de "tetradrachme" ter waarde van f 1,60. Deze munt was van Griekse oorsprong en in Kanaän gangbaar, door sommigen ook wel "penning" genoemd.

We denken hier aan de "stater", die Petrus ving uit de mond van de vis en waarmede hij de "tempelbelasting" kon betalen. De voorzijde van de stater vertoont het beeld van keizer Augustus, zoals ge op het plaatje kunt zien. Ge ziet dan daarnaast (de keerzijde van deze munt) een gekroonde figuur, welke de stad Antiochië voorstelde, liggend aan de rivier, de Orontes.

De "Stater".

Dan nog iets over de "sikkel". Zij betekende letterlijk: "gewicht". De Hebreeuwse naam was: "sjègel". Het was een echt Joodse munt. We zien haar hier afgebeeld.

De "Sikkel"

Ge ziet dan op de ene zijde een "beker", als een herinnering aan "de gouden kruik met manna", welke in de "Ark" bewaard werd, terwijl we op de keerzijde afgebeeld zien een "drievoudige lelie", welke naar de staf van Aäron heenwees en die ook in de Ark bewaard werd. Aan de "rand" van de beker stond: "De sikkel van Israël", terwijl op de rand van de beker stond: "het heilig Jeruzalem", uitbeeldend dus de *echt* Joodse munt.

Deze zilveren sikkels werden gemunt door Simon, de Maccabeër. De waarde van een sikkel was f 1,50.

Elke Israëliet werd tot de tempelschatting verplicht en wel met een halve sikkel. En waarom mochten alleen in deze munt de tempelbelasting worden afgedragen? Omdat betaling met elke andere munt, met beeld en randschrift van heidense voorwerpen, verboden was.

Vandaar de aanwezigheid van "geldwisselaars" in de voorhof, die ten behoeve van de tempelgangers vreemde munten voor "heilige sikkels" inwisselden.

We denken met ontroering ook aan de dertig zilverlingen, waarvoor Judas de Heere Jezus aan de Joodse Raad overleverde. Men meent, dat het sikkelen waren, welke uit de schatkist van de Tempel genomen waren.

Voor wij echter overgaan tot de bespreking van verdere onderwerpen, willen we nog even stilstaan bij de gelijkenis van de "verloren penning", welke ons een treffend voorbeeld geeft van de waarde van een penning-ske.

We lezen eerst de gelijkenis. Lukas 15 vs. 8 t/m 10:

"Of wat vrouw, hebbende tien penningen, indien zij een penning verliest, ontsteekt niet een kaars, en keert het huis met bezemen, en zoekt naarstiglijk, totdat zij die vindt?"

En als zij die gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de geburinnen tezamen, zeggende: Weest blijde met mij; want ik heb de penning gevonden, die ik verloren had."

"Alzo, zeg Ik ulieden, is er blijdschap voor de engelen Gods over een zondaar die zich bekeert."

Zo, oppervlakkig gezien, zouden we dus van

zelf kunnen denken: was dat niet een eigenaardig geval: slechts voor zulk een luttig geldstukje het *hele huisraad* onderste boven te keren? En dan, na de penning gevonden te hebben, liefst al haar vriendinnen en geburinnen bij elkaar te roepen, om hun haar blijdschap te kennen te geven, ja, met haar in haar blijdschap te delen!

Maar - gezien de *waarde* van zulk een penning - was dat zoeken en vinden van zulk een gering geldstukje toch *wel* alleszins verklarbaar!

Want dat penningske was haar "*dagloon*"!

Welnu! blijkt dan ook niet heel duidelijk de bedoeling van Christus met deze zo eenvoudige gelijkenis? En is haar "strekking" **niet** alleszins bemoedigend en vertroostend voor "missende" en "zoekende" harten om de Heere te mogen vinden, ja, om in Hem alles te bezitten, wat zulke missende harten nodig hebben! Ja, meer! Is het dan ook niet duidelijk, waarom er zelfs "blijdschap" in den hemel is voor de engelen Gods over *een* zondaar, die zich bekeert! Weër een zondaar of zondares, die uit de macht van de zonde en van satan verlost is en toegebracht tot de gemeente, die zalig wordt!

O gel. lezer(es)! Mag dit ook van u gezegd kunnen worden? Smeek om de toepassende werking van de Heilige Geest, Die dode en verloren zondaren bekeert en tot "beelddragers Gods" vernieuwt!

O, eeuwig wonder van genade: "Ik ben gevonden van hen, die naar Mij niet vraagden, Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; tot een volk, dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: Zie, hier ben Ik, zie, hier ben Ik," Jesaja 65 vs. 1.

Dr.

v.L.

Catechisatie

Op de lagere school staat op het lesrooster bijbelse geschiedenis. Wekelijks wordt naar gelang van de leeftijd een bijbelboek behandeld. Tevens moeten de kinderen een psalmvers leren en dat vers wordt overhoord. Regelmatig krijgen de kinderen een cijfer en op het rapport wordt ook een cijfer geplaatst. Het is een gemiddelde. Op de middelbare scholen krijgen de kinderen godsdienstles. Verschillende taken worden opgedragen en daarvoor wordt ook een cijfer verkregen. Op de reformatische scholen is het zo, dat men op de eindlijst een voldoende moet hebben. De overgangslust moet die laten zien en zit men in de examenklas dan moet men voor godsdienst een voldoende hebben om aan het eindexamen deel te nemen. Een goede zaak, want godsdienst is geen bij- maar een hoofdvak. Althans zo zien wij het en dat behoort zo steeds te zijn, want de Bijbel is Gods Woord. Het Boek aller boeken. Het Boek voor leven en sterven. Ik kan begrijpen, dat ouders de godsdienstcijfers van het kind, van de kinderen, in de gaten houden. Ook kan ik vatten, dat ouders net vreugde en voldoening doorgeven: „Jan, Marie heeft voor Bijbelse geschiedenis een acht of een negen, of zelfs een tien". Zelf was ik ook blij, toen de kinderen met een goed cijfer voor godsdienst thuis kwamen. Maar nu catechisatie. Niemand zal kunnen of durven zeggen, dat catechisatie onbelangrijk is. Wordt echter die belangrijkheid altijd gezien? Zeker niet elke ouder behoeft op de pastoriestoep te staan of naar de telefoon te grijpen om te informeren naar gedrag en interesse tijdens de catechisatieles. Als er maar met het kind zelf gesproken wordt over de lessen. Informatie zo af en toe is zeker geboden. Een stukje meelevenheid zal de gang naar de catechisatie beslist niet verminderen. Juist het tegendeel. De zeer goede kant van de catechisatie, en die is er, moet steeds benadrukt worden. De catechisatie is immers van betekenis voor hoofd en hart. Zij werkt onder Gods zegen ook bewarend en bewapenend. We worden bewaard bij Gods Woord en de leer der vaders, vervat in de belijdenisgeschriften. We worden bewaard voor beïnvloeding van buitenaf. De wereld en allerlei secten en stromingen doen hun best tot beïnvloeding en losmaking van de kerk. Door catechisatie worden we toegerust met kennis en die kennis kan een wapen zijn. Een wapen te gebruiken in de strijd op elk terrein van het leven.

Ik kan niet vatten, dat er ouders zijn, en die waren er vroeger ook, die het met de catechisatie niet zo nauw nemen. Men laat bij het kind zo gemakkelijk groeien de geest van lauwheid, van onbelangrijkheid, van gemakzucht. Van: vandaag ga ik en morgen niet.

Ook kan op een gegeven moment het levenswiel omgaan bij een kind en wat wordt er aan gedaan om het te voorkomen? Wanneer het lichamelijk niet goed gaat, wordt de hulp ingeroepen van een dokter. En wat wordt er gedaan, wanneer het geestelijk, kerkelijk met het kind mis gaat? Wordt dan de hulp ingeroepen van een predikant of van een ouderling? **Niet altijd.** En dat is jammer. Sterker gezegd: het is erg, heel erg. Het geestelijk welzijn van het kind weegt dan niet zo zwaar op het hart. Hoe gemakkelijk kan men het kind laten gaan. En is het kind niet meer te redden, **wil** het **beslist** het **moeras in, dan kan het contact met de geestelijkheid** de ouders tot steun en sterkte zijn. Wat mag, ja wat kan het ambtelijk gebed niet doen. Uit ervaring zou ik daarvan voorbeelden kunnen geven.

Op zich is het een grote zegen, dat jongeren nog catechetisch onderwijs kunnen ontvangen. Dat er nog catechisatie gegeven kan worden. Heil de catecheet, die het niet ziet als een opgaaf, maar als een opdracht. Zeker is het een geweldige, hoogst verantwoordelijke opdracht. Een opdracht, die in eigen kracht niet is te volbrengen. Een opdracht, die veel gebed vraagt. Gebed voor de catechisatie. Tijdens en na de catechisatie. Het is ook een opdracht, die niet overgedragen mag worden.

Het is niet de directe taak van een onderwijzer, of ouderling om dit te doen. Alleen in een bijzondere situatie mag dit geschieden. Wie zich nu als pastor mag inzetten voor en zich wil geven aan dit stukje kerkewerk heeft een schone taak. Een taak waarop zegen verwacht mag worden. In die hoop en in die verwachting mag iedere keer **weer** het werk opgevat en voortgezet worden. In moedeloze uren, in uren van strijd, in uren van vermoeidheid, in uren van machteloosheid sterkt de Heere. Hij overtuigt steeds van het nut en het doel van de catechisatie. Zo wordt catechisatie nimmer een last, maar een lust. Een gunst van de Heere. En bij het verwerken van teleurstellingen, die elke catecheet kent, geeft de Heere ook verrassingen. Hij laat ze zien. Soms worden ze na jaren gezien. Een moeilijke jongen op catechisatie wordt na jaren ontmoet in de consistorie. Hij mag de gemeente dienen als kerkeraadslid. Het wordt ook beleden hoe men was en wat de Heere gedaan heeft. Hoe kunnen catechisatielessen van jaren geleden, niet gaan spreken. wat kan het verleden in het heden niet doen. De uren doorgebracht in een klein, nauw vertrek bij een oude potkachel kunnen weer gaan leven. Herleven. Men spreekt ervan. Men moet ervan spreken. Wat wordt dan ook het nut en het doel van de catechisatie onderstreept. De aansporing tot luisteren en leren wordt gehoord. De catechisatiemaanden vragen veel van de predikant. Veel naar verschillende kanten. Dat de gemeente hieraan moet denken is geboden. In de gemeente, waar liefde heerst, wordt daaraan gedacht en bij geleefd. De betrachtning hiervan is ook bijbels. Waarom ik ook dit aspect onder de aandacht breng, houdt verband met het feit, dat de duivel zich in de catechisatietijd bijzonder kan roeren. Wordt in het catechisatie-lokaal uitgezien naar en toegelicht het veelzijdige en veelvuldige werk van de Heilige Geest. Gaat het over het vuur des Geestes. Buiten de deur kan zo onheilig vuur ontstoken of opgestookt worden. En wat kan dat branden en kwaad doen. Onverwachts en soms ongedacht kan een catecheet brandwonden oplopen. En wat kunnen die wonden pijn doen. Blust steeds het onheilig vuur en ontsteekt nimmer het onheilige vuur. Vraagt voortdurend om het heilig vuur des Geestes. Tot vuur ontstoken en verspreiden zijn we van nature allen geneigd, want we zijn van nature geneigd God en onze naaste te haten. Tot vuur uittrappen komen we niet zo gemakkelijk. Daar is soms heel wat voor nodig. De Heere leide daartoe. Gods Geest leidt tot blussen en uitblussen. Die gezindheid blijke bij ons. En door de Pinkster-Geest komt de brand der liefde in ons. Het hart blijft dan niet koud en ongevoelig. Door de vlam des Heeren gaat het

branden. Er komt een brandend hart. Door zielskontakt met het Woord, het geopende Woord wordt het hart in vlam gezet. Brandende harten zijn verlangende, begeerige harten, zijn zoekende harten, zijn verblijdende harten. En lijkt er in het leven alleen maar as te zijn. As doet immers denken aan een andere tijd. Een tijd van vuur en vlam. 's Heeren spreken, de opening van de Schrift en Zijn licht over de Schrift doen wonderen. Grote wonderen. Het vuur onder de as gaat weer gloeien. Het hele kleine vlammetje laait weer op.

Zo tijdens de catechisatie. Zo zij het in de dienst. Dan komt het niet tot het verlaten der kerk, maar het zich almeer één weten met de kerk. Want de kerk is onderwijsplaats. De plaats van voeding. Ontmoetingsplaats. De plaats van heil. Waar dit zo mag zijn, daar verenigen zich ouderen en jongeren en bidden, ootmoedig, begerig, verwachtend: *Och, mocht ik, in die heilige gebouwen, De vrije gunst die eeuwig Hem bewoog Zijn lieflijkheid en schonen dienst*

aanschouwen!

Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog.

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo

4.

A. Het eerste boek:

Over de kennis van God de Schepper.

Godskennis en zelfkennis

De hoofdinhoud van onze wijsheid is de kennis van God en van onszelf. Maar welke kennis gaat aan de andere kennis vooraf? De Godskennis of de zelfkennis? Kan men over zelfkennis spreken zonder de Godskennis? Neen; want in Hem, dat is God, bewegen wij ons, leven wij en zijn wij. Hand. 17 : 28.

De gaven die wij bezitten, zijn immers niet van onszelf afkomstig, maar van God. De goederen die dropelgewijs uit de hemel tot ons neerdruppen, leiden ons als van de beekjes tot de Bron.

Ook juist de kennis van onze jammerlijke gevallen staat, waarin ons de val van de eerste mens geworpen heeft, zet ons aan tot het zoeken van God. Die kennis doet ons de ogen omhoog heffen om vandaar te begeren wat ons ontbreekt.

De kennis van onze diepe val bekleedt ons met ootmoed: wij zijn beroofd van het Goddelijk sierkleed en onze smadelijke naaktheid is nu aan het licht gekomen. Niets anders is er overgebleven dan onwetendheid, ijdelheid, armoede, zwakheid, slechtheid en verdorvenheid. Deze waarneming nu leidt tot het inzicht dat nergens anders dan in de Heere gelegen is het ware licht der wijsheid, de onwrikbare deugd, de volmaakte toevloed van alle goeds en de zuiverheid der gerechtigheid.

Liever zouden wij rusten in onszelf, vergezocht met onze eigen gaven. Maar zodra wij onszelf beginnen te kennen, beginnen wij onszelf te mishagen en worden aangezet tot het zoeken van God.

De Godskennis voorop:

Maar wanneer komen wij tot die zuivere kennis van onszelf? Niet eerder dan nadat de mens Gods aangezicht aanschouwd heeft, en van de aanblik van Zijn aangezicht afdaalt tot het beschouwen van zichzelf.

Indien men niet eerst op God leert zien, blijft men voor eigen waarneming steeds rechtvaardig en wijs. Dat is onze ingeboren hoogmoed. Onze eigen gerechtigheid lacht ons toe als iets geheel reins omdat deze zich houdt binnen de perken van wat mensen als zonde veroordelen. Een oog dat niets anders waarneemt dan zwart, meent dat een voorwerp zuiver wit is, wat in werkelijkheid grijs of bruinachtig is. Zo gaat het nu ook bij het overdenken van onze geestelijke deugden. Zolang wij niet buiten de aarde kijken, zijn wij behoorlijk tevreden over onze eigen gerechtigheid, wijsheid en kracht. Wij beschouwen ons zelf dan bijna als halfgoden.

Zijn wij echter eenmaal begonnen onze gedachten tot God op te heffen, dan zal terstond wat tevoren onder de dekmantel der gerechtigheid aangenaam in ons scheen, als de grootste ongerechtigheid in vuilheid veranderen. Wijsheid verandert in dwaasheid. Kracht verraadt zich als de meest

jammerlijke onmacht. Zo slecht stemt dat-gene, wat in ons geheel volmaakt schijnt, overeen met de Goddelijke zuiverheid.

Ontzetting.

Vandaar die huivering en ontzetting waar-door de heiligen in de Schrift bevangen zijn, zo dikwijls als zij Gods tegenwoordigheid bemerkten. Waren zij bij Gods afwezigheid rustig en sterk, hoe werden zij geschokt bij de openbaring van Zijn heerlijkheid!

Zo verging het immers een Jesaja en een Ezechiël. Ja, onder Gods volk gold zelfs dit spreekwoord: Wie zal God zien en leven? Toen Abraham genaderd was tot het aan-schouwen van de heerlijkheid des Heeren (Gen. 18 : 27) zag hij in dat hij niet meer dan stof en as was. Elia moest het aangezicht bedekken toen de Heere naderde, 1 Kon. 19 : 13. Wat zou de mens, die verrotting is en een worm, anders kunnen doen, daar zelfs de engelen van vrees hun aangezicht moeten bedekken, Jes. 6 : 2.

Dus: de kennis Gods en de kennis van onszelf zijn wel nauw met elkaar verbonden. Een juiste uiteenzetting moet echter, zoals we inmiddels begrepen hebben, bij de eerste beginnen. Van de behandeling van de Godskennis dalen we dan af tot die van de zelfkennis.

De bron van alle goed

Calvijn verstaat onder de Godskennis: niet alleen die kennis waardoor wij begrijpen dat er een God is, maar ook waardoor wij verstaan wat wij van Hem behoren te weten. Wat nuttig is tot Zijn eer.

Wat dienstig is.

Wanneer nu de vreze Gods ontbreekt kan God eigenlijk niet gekend worden.

Dan verstaan wij niet dat God onze Schepper ons door Zijn macht schraagt, door Zijn voorzienigheid bestuurt, door Zijn goedheid onderhoudt. Laat staan dat hij God in het aanschijn van Christus kan kennen als Verlosser. Wat de kennis van God als Schepper en Onderhouder betreft: Het is niet voldoende eenvoudig te weten dat Hij de Enige is die door allen gediend en aangebe-den behoort te worden. Het gaat er vooral om te weten dat Hij de Bron is van alle goeds. Zodat wij al het goede nergens anders zoeken dan in Hem. Geen druppel wijsheid, macht, oprechtheid of zuivere waarheid die niet afdaalt van Hem.

Echte vroomheid.

Uit dit besef van Gods goedheid vloeit de ware vroomheid voort: alles van Hem leren verwachten en met dankzegging al Zijn gaven erkennen. Dat is de echte vroomheid: de met liefde tot God verbonden eerbied, gewekt door de kennis van Zijn goede gaven. Want zolang de mensen niet gevoelen dat zij alles aan God verschuldigd zijn, zullen zij zich nooit in vrijwillige gehoorzaamheid aan Hem onderwerpen.

Maar anderzijds, zodra de menselijke geest verstaat dat Hij de Bewerker is van alle goede dingen, stelt zij zich, indien haar iets drukt en ontbreekt, terstond onder Zijn bescherming, van Hem alleen haar hulp verwachtende. Omdat zij overtuigd is van Zijn goedheid en barmhartigheid, leunt zij met vast vertrouwen op Hem en twijfelt niet of voor al haar rampen zal altijd in Zijn goedertierenheid een geneesmiddel bereid zijn. Omdat zij Hem ook erkent als haar Heere en Vader, acht zij Hem ook waardig, dat ze bij alles moet letten op Zijn bevel, opzien tot Zijn majesteit, zorgen voor de verbreiding van Zijn eer en Zijn geboden gehoorzamen.

Als men ziet dat Hij de rechtvaardige Rechter is, die streng de misdaden straft, stelt men zich Zijn rechterstoel voor ogen en uit vrees daarvoor deinst men ervoor terug Zijn toorn op te wekken. Toch drijft deze kennis van Gods gerechtigheid ons niet van Hem vandaan. Integendeel. De gelovige omhelst Hem niet minder als een Wreker van de bozen dan als een Weldoener van de vromen. Immers de bestraffing van de goddelozen dient evenzeer tot Zijn eer als de beloning van de rechtvaardigen. Waardoor worden zij dus van de zonde weerhouden?

Alleen uit vrees voor straf? Zeker niet! De gelovigen huiveren ervoor de Heere aanstoot te geven omdat zij God als hun Vader liefhebben en vereren. Ook al zou er geen hel zijn, zouden zij de zonde haten.

Calvijn komt tot de volgende omschrijving

van de zuivere en ware godsdienst: het geloof, dat met een ernstige vreze Gods verbonden is. Die vreze Gods bevat een vrijwillige, niet een afgedwongen eerbied. Deze vreze Gods doet God dienen op die wijze zoals Hij in Zijn Wet heeft voorgeschreven. Maar wat leert de praktijk: dat velen God wel eren maar zeer weinigen Hem vrezen. Wel veel uitwendige godsdienstige praal. De oprechtheid des harten wordt echter zelden aangetroffen.

Wordt vervolgd D.V.
Ds. L.W. van der Meij.

Vormen en normen rond en in de eredienst 5.

En tussen die twee zegengroeten ligt de kerkdienst ingesloten. De gemeente heeft daarin ook haar deel. In de morgendienst heeft de wetlezing plaats, weet u wel, en dan kan Exodus 20 gebruikt worden en dan kan Deuteronomium 5 gebruikt worden. Maar ik geloof nooit dat je mag volstaan met de samenvatting uit het evangelie of met de zaligsprekingen. Dat is een devaluatie van de wet, van de wetlezing in de dienst. En dan was het oudtijds nog zo, dat, als de wet gelezen werd, er achteraan gezegd moest worden: en vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen. En dan moest al het volk roepen: Amen.

Ik wou dat het nog zo was, gemeente: En al het volk zegge Amen. Een Schriftuurlijke zaak. En als het eens ergens gebeurt dan moet u niet direkt denken aan nieuwerwet-sigheden, welneen. Heel oude dingen zijn dat. Het zijn dingen van 4000 jaar oud. En omdat dat niet meer gebeurt, daarom zingen we meestal in de plaats een Psalm.

Maar de gemeente leeft niet alleen onder de wet, maar ook onder de genade. De gemeente is naar haar aard geloofsgemeenschap en zo heeft de geloofsbelijdenis haar plaats in de eredienst. Een van de drie: het Apostolicum, het Athanasianum of het Nicaenum. Die kunnen best gebruikt worden. Die andere geloofsbelijdenissen ook. Die zijn naar hun aard het hart van het Christelijk geloof. Dat is hun aard. En de vorm is zo geweldig schoon, dat Calvijn zegt: ze moeten gezongen worden. Maar ook dat gebeurt bij ons niet. De gemeente betuigt haar instemming met gezang. En laten we daarom nu maar eens overstappen naar het zingen in de gemeente en het karakter bezien van wat we zingen. U weet, dat vooral Calvijn voor de invoering geweest is in Straatsburg van de Psalmen naar het Apostolisch woord, dat de gemeente lofzingen zal. Psalmen, lofzingen en geestelijke liederen staat er dan nog in het Nieuwe Testament.

Het is een heel ongelukkige vertaling. Als je dat zo overneemt dan zou je zeggen: zie je wel, je moet ook gezongen zingen. Niet dan? Het staat er toch: psalmen, gezangen en geestelijke liederen! Dus je moet ook gezangen zingen en je moet ook Johan de Heer zingen. Neen hoor! Paulus bedoelt psalmen, hymnen en lofzingen, zoals we die ook kennen in de lofzang van Zacharias, van Simeon, van Maria. En bijvoorbeeld de liederen hammaäloth. Maar met die psalmen worden in de liturgie nog oud-roomse benamingen gehanteerd. En om maar een paar voorbeelden te noemen, zo zal de eerste psalm zijn een groot gloria, een Roomse benaming. Dat geeft niets. Daar hoeft u niets achter te zoeken. Dat wil zeg-gen, dat we lofprijzen en zo kan bijvoorbeeld de dienst beginnen met een groot gloria, d.w.z.: Hoe groot hoe vres'lijk zijt G'alom. Maar het kan ook zijn een miserere. Dat is ook een Roomse uitdrukking, een treur-psalm, b.v. in de avonddienst: Twist met mijn twisters, Hemelheer'.

Dan is er nog te onderscheiden in de dienst het kuriëleison. Dat is dan in de kerk van de Reformatie een psalm geworden. Kuriëlei-son betekent: erbarm U, Heere! B.v. als we na de wet zingen: Uit diepten der ellenden, o Heere, maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.

Wijlen Ds. J. van der Vlies.

Belofte en bevinding in de prediking 2.

Is de belofte van het Verbond voorwaarde-lijk of onvoorwaardelijk?

Ook deze vraag roept om bezinning. Ik geef een aanzet. Met name een man als Woelde-rink heeft zich verzet tegen de gedachte van hen, die een scheiding aanbrengen tussen onvoorwaardelijke en voorwaardelijke belof-ten. De onvoorwaardelijke beloften, zoals die bijvoorbeeld in Ezechiël 36 : 26 vv voor-komen, gelden alleen de uitverkorenen, de voorwaardelijke beloften zouden dan wel aan allen die in het Verbond zijn begrepen zijn geschonken op voorwaarde van beke-ring en geloof. Woelderink pleit voor de onvoorwaardelijkheid van Gods beloften.

Welnu, allereerst zou ik erop willen wijzen dat de onverbreekelijke verbinding van belof-te en eis beslissend is voor de structuur van het Verbond alsook voor de aard van het Woord van God.

In de Voorrede die de Statenvertalers bij het Nieuwe Testament schreven, wordt met het oog op het Verbond der Genade gesteld dat het "daarin bestaat dat God Zijn Zoon tot een Middelaar verordineerd heeft, en het eeu-wige leven heeft beloofd onder voorwaarde dat wij in Hem geloven... In beide (het Oude en Nieuwe Testament) wordt de vergeving der zonden en het eeuwige leven beloofd onder voorwaarde van in den Middelaar te geloven". Zelfs H. Bavinck schreef dat "het Verbond der Genade in zijn bediening door Christus deze eisende, voorwaardelijke vorm aan(neemt) om de mens te erkennen in zijn redelijke en zedelijke natuur, om ook als ge-vallene hem nog te behandelen als naar Gods Beeld geschapen, om ook op dit hoogste ter-rein, waar het gaat om de eeuwige zaligheid en het eeuwig verderf, hem verantwoorde-lijk en onontschuldigbaar te stellen."

Deze gedachtengang is geheel in overeen-stemming met de Belijdenis van de Kerk. Naar onze D.L. 11, 5 komt de belofte van het evangelie dat is de belofte des Verbonds steeds tot ons in voorwaardelijke vorm, want het appèl op onze verantwoordelijkheid be-hoort tot de wezensbepalende elementen van het Verbond. Zo was het in het paradijs reeds. En alle volgende fasen van de Ver-bondsgeschiedenis door.

Het handhaven van bekering en geloof als door God gestelde voorwaarden in het Ver-bond heeft niets te maken met remonstran-tisme of verfijnd remonstrantisme, want deze handhaving betekent geenszins het inbou-wen van menselijke prestatie als wezenlijk element in de leer van de verkrijging van het heil des Heeren, maar wil accentueren dat het Gods souvereine wil is, dat Hij het heil langs deze weg wil werken. Een weg door Hem Zelf aangewezen en door Hem Zelf gelegd en die alleen door de wederbarende werking van Woord en Geest wordt betren-den.

In de belofte van het Verbond komt niet een God naar ons toe, die van onze toestemming afhankelijk is en zou zijn voor de verwerke-lijking van Zijn genade, maar wel een God, Die zo soeverein is, dat Hij Zijn Raad en Zijn werk op onoverwinnelijke wijze uitvoert, terwijl Hij de mens verantwoordelijk stelt. Vandaar dat ik het zo zou willen zeggen: Christus wordt de zondaar aangeboden op voorwaarde dat hij/zij het geloof willen ont-vangen en bekeerd willen worden van gan-ser harte of dat zij begeren, dat hun hart zo gemaakt wordt dat zij het willen. Dus wij moeten het zo zien er zijn onvoorwaarde-lijke beloften die altijd worden vervuld, maar een onbekeerde heeft beloften met conditie. Openb. 22 : 17b; Jer. 18 : 8; Ezech. 18 : 21.

Nu moeten echter deze voorwaardelijke be-loften niet worden gepreikt in wettische zin, maar in evangelische zin. Wij moeten er voor waken, dat wij de eis der bekering en des geloofs niet naar voren brengen als een voorwaarde ten leven op een werkverbonds-achtige manier. Maar het geschiede zo zoals dr. Love het uitdrukt in een van zijn werken om als door dien eis heen door middel van de klem des geloofs te bewegen middelijkerwijs tot de daad van geloven. De Heere heeft er

een heilig recht op dat wij geloven. Geloven is echter bovenal een permissie, wij moeten, maar wij mogen geloven ook.

Jegens de onbekeerden valt dus het accent op bekering en geloof, zoals dit de beloften omhelst tot vergeving der zonden en bij de wedergeborenen, de door God bekeerden wordt in het bijzonder aangedrongen op de beoefening van het geloof op de beloften voor heel het leven, om nu in de levensworsteling kracht, moed en verwachting te putten in het crediet oefenen op God, Die het beloofd heeft en ook doen zal. De rechtvaardige, die recht tegenover de Heere staat, zal door het geloof leven. Dus de Heere stelt bekering en geloof niet als een voorwaarde die de mens moet volbrengen (dat zou remonstrants zijn), maar als de weg, of het middel waarin en waardoor God de belofte vervult.

De belofte en haar vervulling

Wedergeboorte en bekering moeten wij zien als verwerkelijking van Gods beloften. Het heil wordt de zondaar geschonken in wederbarende genade. De Heilige Geest is Gods Kerk geschonken als onderpand. Hij is uitgestort en wordt ook ervaren. Het is de Heilige Geest, Die ons de belofte toeëigent en het geloof schenkt om de belofte aan te nemen als een kracht Gods tot zaligheid. De vervulling van Gods belofte is nooit volledige vervulling, het blijft altijd profetie van het meerdere aan deze zijde van het graf. De belofte is tot ondersteuning van het geloof, ja zelfs de laatste grond van het geloof als alles ons ontvalt. De kracht van de belofte kan niet ervaren worden, evenwel de waarheid van de belofte blijft bestaan.

Tallose voorbeelden zouden aan te halen zijn uit Oud en Nieuw Testament. Ik wijs u alleen op Hebrëen 6. In Hebrëen 6 geeft de apostel bijzonder leerrijk onderwijs over de belofte en haar vervulling. Als God door Zijn Geest de belofte toeëigent, dan slaat die belofte ergens op. Uit de levens- en geloofsgeschiedenis van Abraham is dat duidelijk op te maken. De belofte staat altijd in verband met de inhoud van de belofte, die altijd realiteiten veronderstelt (geestelijk of stoffelijk). *Izaäk is realisering van de belofte Gods gedaan aan Abraham en Sara. Kanaän is aan aanvankelijke realisering van Gods belofte aan Israël.* Hebrëen 6 spreekt daarom niet onduidelijk over het verkrijgen van de belofte 6:12, het wegdragen van de belofte 6:15. De Heilige Geest nogmaals was niet alleen de beloofde Geest, zoals ik reeds zei, maar ook de uitgestorte Geest in al Zijn werkingen. In de gave van de Heilige Geest heeft Gods kind nog wel niet het volle bezit, maar toch ligt daarin juist de garantie van het eigendomsrecht op het volle bezit. Er wordt immers gesproken over de Heilige Geest als arraboön en aparche (2 Korinthe 1:22; 2 Korinthe 5:5; Efeze 1:13 en 14, handgeld, voorschot op de volle erfenis. Duidelijk is het dus, dat de belofte wordt toegeëigend door Gods Geest en aangenomen door een geschonken geloof. Abraham geloofde God en het is hem tot gerechtigheid gerekend. De vervulling van de belofte geschiedt altijd in wege van onmogelijkheid aan 's mensen zijde opdat God de eer ontvangen zal van Zijn werk. Zo staat de vervulling van de belofte altijd weer in verband met een ander aspect:

Belofte en ervaring, ook van belang voor het onderwerp bevinding in de prediking. Het geloof ontspringt uit een andere bron dan de ervaring. Niet de ervaring maar de belofte van het evangelie, Gods eigen Woord is bron en norm van het geloof. Het geloof rust op Gods Woord, op de belofte van het Evangelie. Het Woord is zoals men terecht zegt de broedplaats en de bewaarplaats van het geloof. De belofte is de grond van het geloof. Het geloof steunt niet op de ervaring. Het geloof in de belofte en haar vervulling botst vaak met de ervaring. Alles is menigmaal in in strijd met de vervulling van de belofte, maar het geloof, gelooft dingen, die voor natuur, gevoel en voor het redenerend verstand onmogelijk zijn. Geloven in de belofte en haar vervulling is het moeilijkste en het makkelijkste werk. Geloven valt niet samen met ervaren. Wij geloven, maar ervaren het niet...

De ervaring dient echter wel om het geloof te

versterken. Calvijn zegt: *Wij weten zeker, ja wij gevoelen in de ervaring van het geloof, dat God met Zijn geestelijke kracht en geestelijke genade bij ons tegenwoordig is*, zie Matth. 26:11. De kennis van de ervaring is er, als God de belofte vervult en toont dat Hij niet te vergeefs gesproken heeft. Niet een van Zijn gesproken woorden valt ter aarde. *De kennis van het geloof is geen kennis die op ervaringen berust, maar wel een kennis waarvan de echtheid van het geloof ook in de ervaring zal blijken.*

Nu heeft de prediking van de belofte ook alles te maken met het onderwerp Wet en Evangelie. Het was niet mijn taak hierop uitvoerig in te gaan. Het grote gevaar wat ons bedreigt in onze kerken is, dat men op een foutieve wijze met de leer van het Verbond omgaat. *Naar mijn vaste overtuiging heeft een man als Ursinus in de verklaring van zijn catechismus deze heldere en behartenswaardige woorden geschreven: "Het is duidelijk, dat men met de prediking der Wet moet beginnen, zoals wij ook zien dat de apostelen en profeten hebben gedaan, opdat bij de mens de hoop op eigengerechtigheid ternedergeworpen worde en zij tot de kennis van zichzelf en een waar berouw worden voorbereid. Zo dit niet geschiedt worden zij door de verkondiging van de genade nog geruster en weerspanniger en worden de paarden de zwijnen ter vertreding voor de voeten geworpen."*

Wanneer wij de verhouding Wet en Evangelie omkeren en het strafambt van de Heilige Geest kleineren, zegt Theodorus van der Groe, krijgt men bomen zonder wortels die daarom ook zonder vrucht blijven."

Wij hebben zeer te bedenken dat de doodstaat van de mens verkondigd moet worden in het licht van het recht van God. Dat de eisen Gods gepredikt moeten worden. Want het verkeren onder een rijke en ruime belofteprediking heft maar niet het *van nature in Adam zijn* van de mens op, en derhalve liggend onder het oordeel van God. Er zijn rijke beloften, maar deze zijn juist gegrond -aan onze kant gezien- op de ellendige staat waarin wij verkeren door onze diepe val in Adam. Dus om met Kremer te spreken: *de Abrahamspositie heft de Adamspositie niet op.* Het gaat om de gevallen mens, de zondaar, de schuldige, de vijand van God, die krachten zijn gevallen bestaan vreemd is van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hem is. Rechte belofteprediking is, Christusprediking en Christusprediking is allereerst bekeringsprediking. Noodzakelijk is het dan ook de gemeente niet te onthouden, dat zij van nature dood is in zonden en misdaden en nogmaals deze doodstaat van de mens moet gepreikt worden in het licht van Gods recht. Het gericht van God gaat over de zondaar. Ik pleit er dan ook zeer sterk voor om de volgorde Wet en Evangelie aan te houden in de prediking van het Woord Gods. Calvijn zegt op Johannes 16:10: "De mensen zullen niet hongeren en dorsten naar de gerechtigheid zo zij niet door het besef van zonden worden getroffen. Zij kunnen in het evangelie niet wassen, tenzij zij eerst vernederd zijn hetgeen alleen geschieden kan doordat zij hun zonden leren kennen. Dit is het eigen werk van de Wet, om de conscientie voor Gods rechterstoel te dagen en met schrik te wonden. Gods opeisend en strafeisend recht moet gepreikt. In Jesaja 1:18 krijgen wij onderwijs over de verhouding recht Gods en belofteprediking "Komt dan- dat wil zeggen: komt toch- laat ons tezamen richten, zegt de Heere, al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol". Eerst dus: *laat ons richten* en daarna pas de volle belofte van vergeving. Vele andere voorbeelden zouden aan te halen zijn.

Wij hebben dus als dienaren des Woords een goed onderscheid te maken in de prediking tussen recht om te geloven en tussen de kracht om te geloven. Met de Marrowmen wil ik benadrukken, dat het recht om te geloven is gegrond op het aanbod in de belofte van het Evangelie en tegelijk op Gods bevel, hetwelk onze plicht om te geloven vaststelt en ons ongeloof tot zonde maakt. Maar de

kracht om te kunnen geloven is door de genade van de Heilige Geest en Zijn zaligmakende werking. Daarom mogen wij met klem prediken en oproepen tot het gebed, dat de Heilige Geest de bediening van het Woord moge vergezellen en alzo de belofte aanvankelijk en voortgaand vervuld worden.

Ds. J. Veenendaal,
Barendrecht.

Jeugdappèl te Doorn

Op D.V. zaterdag 19 oktober a.s. is het weer zover. De Christelijke Gereformeerde Jeugdvereniging "Eben-Haëzer" te Nieuwpoort organiseert dan het jaarlijkse jeugdappèl te Doorn.

Het thema voor deze dag is: "Heeft het nog zin..."

's Morgens zal Ds. H.E. Sterk over dit onderwerp spreken. Mevr. Dr. E. van Riessen hoopt door middel van dia's iets te laten zien van het zendingswerk van de Christelijke Gereformeerde kerken.

's Middags gaat Ds. P. den Butter verder in op het thema. Er zal voldoende gelegenheid zijn tot het stellen van vragen en we willen ook een quiz organiseren.

De Nieuwpoortse predikant Ds. K. Hoefnagel zal de opening en sluiting verzorgen. Natuurlijk staat er ook veel samenzang op het programma.

De aanvangstijden zijn: 's morgens om half elf (10.30 uur) en 's middags om twee uur (14.00 uur). Rond vier uur (16.00 uur) wordt de middagbijeenkomst gesloten. De plaats is weer: Recreatiecentrum "Het Grote Bos", Hydeparklaan 24 te Doorn.

In de twee uur durende middagpauze kan het meegebrachte lunchpakket worden gebruikt. Koffie en frisdrank is tegen betaling verkrijgbaar.

We hopen dat velen gehoor geven aan deze uitnodiging om zo samen vergaderd te zijn rondom en te luisteren naar het Woord van God.

Op verzoek van de jeugdvereniging te Nieuwpoort geven we aan het bovenstaande gaarne plaats in ons blad. Een opwekking aan onze jeugd om deze appèldag te bezoeken lijkt ons overbodig. B.

Een goede gedachte

De heer N. van der Wilt, De Smethstraat 19 te Alphen aan den Rijn is op de gedachte gekomen om het bekende boek van Isaäc Ambrosius getiteld "Het zien op Jezus" in te spreken op cassette-bandjes van elk 90 minuten. De luistertijd is in totaal 60 uur. Vooral voor blinden en slechtzienden, langdurig zieken en mensen die moeilijk een groot boek als dit werk van Ambrosius is ter hand kunnen nemen. Op deze wijze kunnen zij iets goeds horen.

Bij voldoende belangstelling kosten de bandjes f 6,- per stuk. Het totaal bedrag is f 240,-. Daar komen de verzendkosten nog bij. Men kan zich rechtstreeks tot de heer Van der Wilt wenden. We nemen aan dat hij de nodige reacties zal krijgen.

We hebben al geluisterd naar de eerste cassetteband. Bij het luisteren hebben we kunnen constateren dat de initiatief-nemer een duidelijke stem heeft, maar hij versprekt zich nog wel eens en moet dan de fout herstellen. Dat is wel wat storend. We vragen ons af of het niet mogelijk is de opnamen wat correcter te maken evenals op meditatie-plaaten. Bij het inspreken worden fouten gecorrigeerd zodat de luisteraars daar geen hinder van ondervinden. Mogelijk kan de heer Van der Wilt na de nodige oefening vooraf opnieuw beginnen met het inspreken. Het is ons niet duidelijk waarom Van der Wilt het laatste gedeelte van de voorrede niet overneemt en daarvoor in de plaats een berijmde psalm citeert.

Het zou mogelijk aanbeveling verdienen om aan het begin en aan het einde van een bandje koraalmuziek van een psalm op te nemen.

Tenslotte: de heer Van der Wilt houdt zich aanbevolen voor het inspreken van andere boekwerken, waar geen auteursrechten voor gelden.

B.

Het comité landelijke ambtsdragersconferenties nodigt alle ambtsdragers van onze kerken uit deel te nemen aan de

Najaarsconferentie

die zo de Heere wil zal worden gehouden op zaterdag 26 oktober a.s. in de Ichthuskerk te Amersfoort.
Aanvang: 10.30 uur.

Het onderwerp voor deze conferentie zal zijn: "HET GEZAG VAN DE HEILIGE SCHRIFT", in te leiden door Prof. Dr. J. van Genderen.

Heeft U nog niet zo'n prachtige Seahorse
BADDOEK

(met ingeweven afbeelding) van de
CHR. GEREK. KERK C. TE SLIEDRECHT?

Door storting op giro 4170010 t.n.v. A. Koppe-
laar te Sliedrecht krijgt U deze baddoek thuis.
De prijs is slechts f 15,- per stuk. De kleuren
bruin, blauw of groen.

Bij bestelling van 2 of meer krijgt u een aardige
attentie KADO.

De porto betalen wij voor U.

christelijke
leesportefeuille
nederland

een leesmap met een eigen identiteit!

vraag gratis
proefmap aan:
Antwoordnr. 617
7600 WB ALMELO
of bel **05486 - 11940**

Wel eens op
TEXEL
geweest?
Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en ... rust.
U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

volledig pension voor
groot en klein.
Prijzen v.a. f 285,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

D.V. 16 oktober a.s. hopen wij met onze
geliefde ouders en grootouders

H. van Leeuwen, V.D.M.
en

**M. van Leeuwen -
van Rookhuizen**

onder elkaar te herdenken, hoe zij 45 jaar
geleden in het huwelijk zijn getreden, terwijl
het voor vader D.V. 27 oktober a.s. 45 jaar
geleden zal zijn, dat hij als dienaar des Woords
bevestigd werd.

Moge in hun en onze harten leven, wat David
getuigde: "Wie ben ik HEERE God en wat is
mijn huis, dat Gij mij tot hertoe gebracht
hebt?"

Hun dankbare kinderen en kleinkinderen.
Horstlaan 55,
3871 LB Driebergen.

RECTIFICATIE

Rust uit in een prachtige
omgeving.

TE HUUR

2 kam., keuken, badk.,
c.v., eigen ingang, vrije
tuin, 1 - 3 pers.
Geen T.V.
Zondag erend.
Tel. 08389 - 16703.

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Als u wat te vieren hebt:
hou het in 'IRENE': stijl-
vol, gezellig, huiselijk,
betaalbaar en ... in
eigen kring!

HOTEL - REST.
'IRENE'

Fam. Bostelaar
ELSPEET
tel. 05779 - 1236

WORDT HET WEER EEN MAATJE GROTER?

Nee, natuurlijk niet!
Die pondjes moeten
er gewoon vanaf!
Onze plantaardige
vermageringstabletjes
helpen U hiermee op
een verantwoorde
wijze!
Kuur voor een maand
f 20,-

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

Bejaarden die (evt. tijde-
lijk) verzorging behoeven,
bieden wij plaats in ons
particuliere tehuis.

HUIZE

'Edelweiss'

Kortenburglaan 4,
3941 HR Doorn.
Telefoon 03430 - 12534

Een verantwoord adres voor al uw

HUISHOUDELIJKE APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs.
(SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR,
MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Wellferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209

■ U wilt in een principiële, huiselijke sfeer
UITRUSTEN, aansterken, op verhaal komen
of zo maar enige gezelligheid vinden?
Bel dan eens in Driebergen 03438 - 12466.
Geen TV of radio, wel
prima verzorging, ook
dieet. Op doktersadvies
evt. met rijksbijdrage tot
90%. "Repos Ailleurs".

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

**STEUN
DE
GBS**

in haar strijd tegen de Schrift-
kritiek en de stroom van mo-
derne bijbelvertalingen.

Werk eraan mee, dat de Statenvertaling
haar plaats onder ons volk behoudt.
Maak het mogelijk dat de GBS ook in andere
landen en in andere talen Bijbels in een
zuivere overzetting kan verspreiden.

U kunt een gift overmaken op:

giro 1.355.824

GBS

Hendrik Ido Ambacht

Wie zich opgeeft als donateur (bedrag zelf
te bepalen, minimum f 5,- per jaar), krijgt
bovendien viermaal per jaar het GBS-blad
Standvastig toegestuurd en in december de
bekende GBS-kalender.

U hoeft geen
postzegel te
plakken als
u zo
adresseert:

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

PROJEKT HANDREIKING (voedselpakketten)

„Onze kinderen bidden tegenwoordig niet om speelgoed,
maar om brood.”

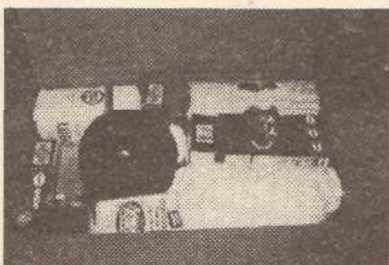
Deze opmerking, die uit de mond van een Roemeens
predikant kwam, spreekt boekdelen. De artikelen die wij
aanduiden als „eerste levensbehoeften” zijn zelfs niet
meer schaars. Nog erger, in veel plaatsen zijn ze zelfs
niet meer te koop. **Er wordt honger geleden!!**

De voedselpakketten die we vorig jaar stuurden (en die
blijkens de vele schriftelijke en mondelinge reacties ook
aankwamen) werden door hen gezien als een geschenk
uit de hemel.

Ook dit jaar is het onze plicht te helpen. **VOELT U HET
OOK ALS UW PLICHT??**

HELP ONS DAN DE DOZEN TE VULLEN.

Met verzendkosten komt een pakket op
ongeveer 160,-. We willen er 200
versturen. **Er is dus 32.000,- nodig.**

Kaas, soep, tarwebloem, rijstbloem,
melkpoeder, thee... de bovenste laag van het
pakket.

Als u uw gift hiervoor wilt besteden,
vermeldt dan op uw bank- of giro-
overschrijving: **projekt handreiking**
(voedselpakketten).

KOM OVER EN HELP

Wij verzorgen ook le-
zingen met of zonder
dia's. Inlichtingen
hierover kunt u krij-
gen bij ons secreta-
riaat of telefonisch

U kunt uw gift storten op Postgiro
3535181 te Woudenberg
of op Bankrekening ABN **569324610**
t.n.v. de stichting „Kom over en Help”

Tel. 05202 - 11791

**KOM OVER
EN HELP**

Inlichtingen:
Postbus 83
8260 AB Kampen